

**SASTAMALA
Toijala
Vesihuoltolinjan kaivamisen
arkeologinen valvonta
historiallisen ajan kylätontilla
2019**

Hannu Poutainen

Tilaaja: Illon vesihuolto-osuuskunta

Sisältö

Perustiedot	2
Yleiskartat	3
Vanhoja karttoja	4
Valvonta	4
Havainnot	5
Tulos	5
Lähteet	6

Kansikuva: Vesihuoltolinjan koillisosaa Päiväniementien länsipuolella. Kaivanto kaivettiin pääosin pihatien luoteisreunaan.

Perustiedot

Alue: Sastamala Karkku. *Toijala* (muinaisjäännösrekisteri: 1000035500) muu kulttuuripe-rintökohde.

Tarkoitus: Valvoa tuleeko maan kaivamisessa esiin arkeologisia jäännöksiä, jotka vaatisivat tarkempia tutkimuksia.

Työaika: Maastotyö 19.11.2019.

Tilaja: Illon vesihuolto-osuuskunta

Tekijät: Mikrolitti Oy, Hannu Poutiainen.

Aiemmat tutk: Myllyvainio: Miikka Haimila inventointi 1999, Esa Mikkola 2015. Toijala: Esa Mikkola inventointi 2015.

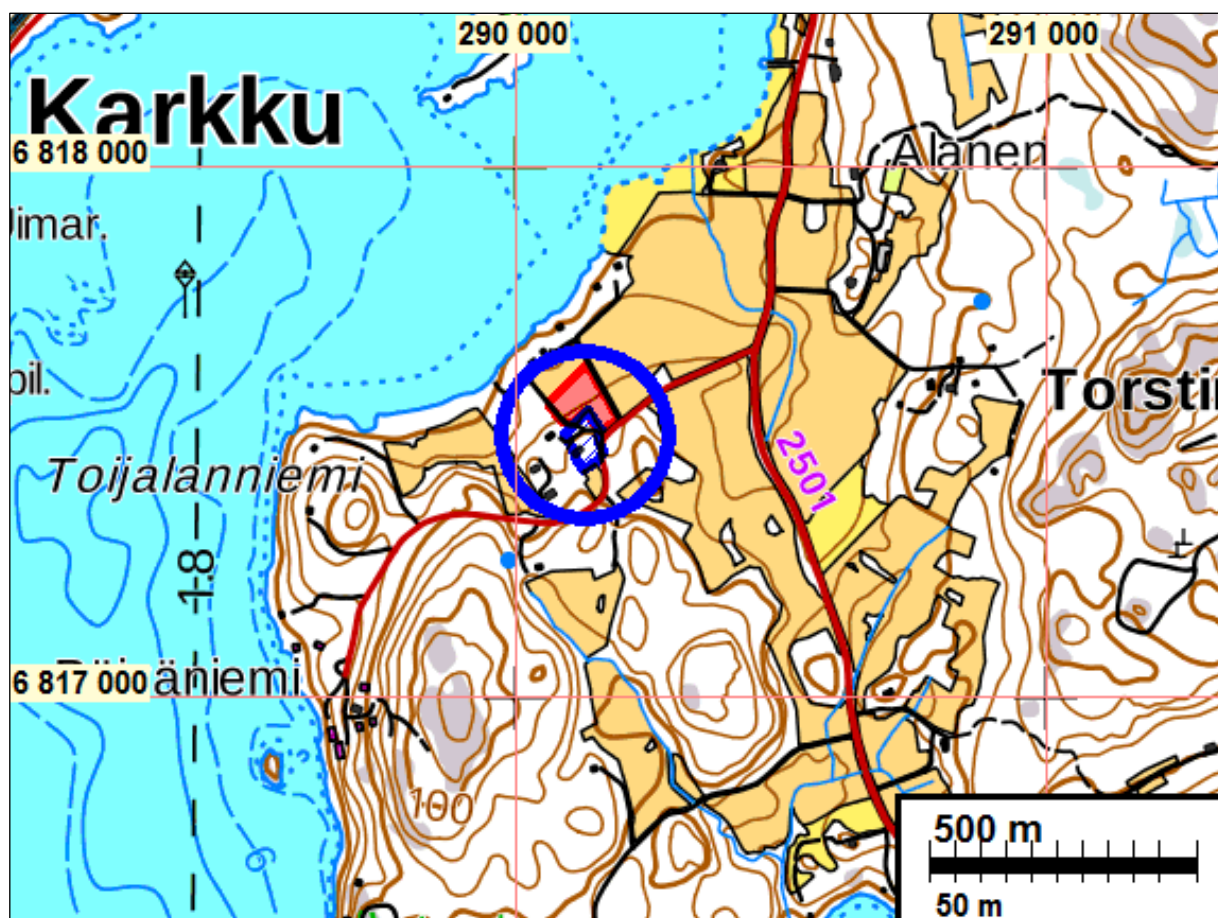
Tulos: Arkeologin valvonnassa kaivetulla vesihuoltolinjaosuudella ei todettu mitään viitteitä kiinteästä muinaisjäännöksestä.

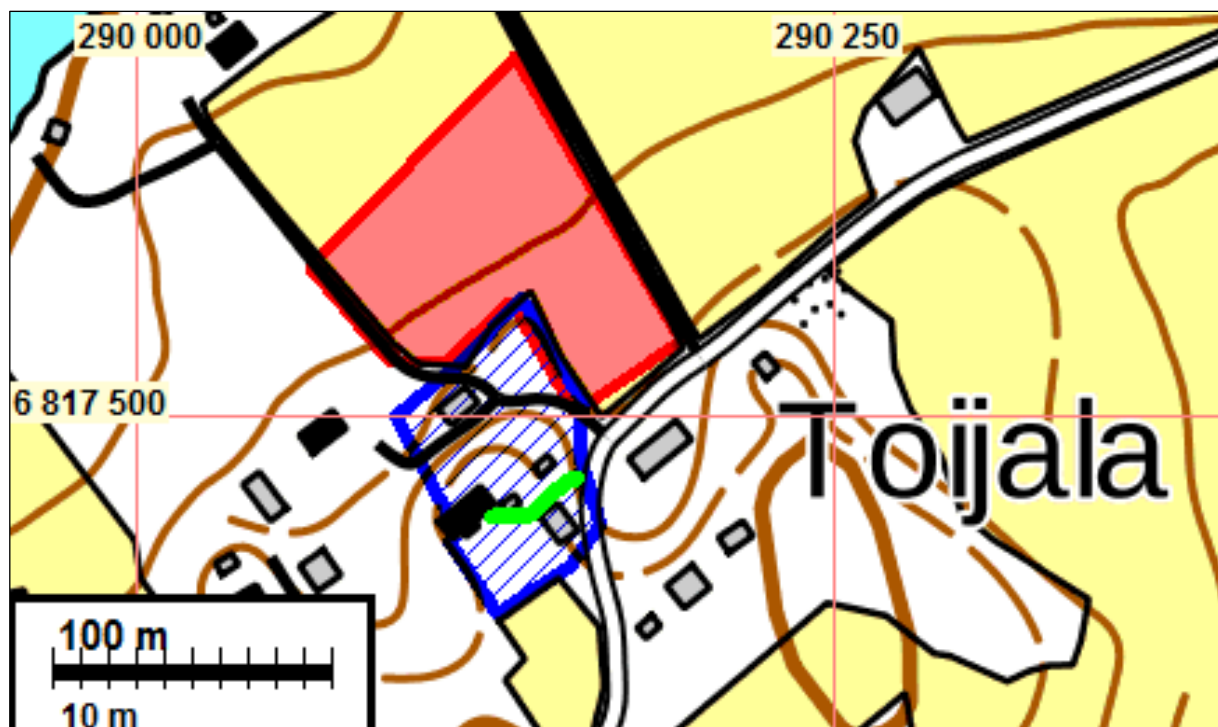
Valvonnassa kaivettava alue sinisen ympyrän sisällä.

Selityksiä: Koordinaatit ja kartat ovat ETRS-TM35FIN koordinaatistossa. Kartat ovat Maanmittauslaitoksen maastotietokannasta 11/2019, ellei toisin mainittu. Muinaisjäännösrekisteri on tarkastettu 11/2019. Valokuvia ei ole talletettu mihinkään viralliseen arkistoon, eikä niillä ole mitään kokoelmatunnusta. Valokuvat ovat digitaalisia ja ne ovat tallessa Mikrolitti Oy:n serverillä.

Yleiskartat

Valvonnassa kaivettava alue sinisen ympyrän sisällä.

Myllyvainio muinaisjäännösalueen rajausta punaisella, *Toijala* historiallisen ajan talontontin muu kulttuuriperintökohde – aluerajaus sinisellä vinoviivalla, arkeologisessa valvonnassa kaivettu vesihuoltolinja vihreällä.

Vanhoja karttoja

Vasen. Ote maakirjakartasta vuodelta 1644. Oikea. Ote Kuninkaan kartastosta (1776–1805), kylätontin kohta violetin rajauksen sisällä, talot korostettu punaisella kartan päälle.

Vasen. Kylätontti vuoden 1777 kartalla. Oikea. Kylätontti punaisella vuoden 1842 pitäjänkartalla.

Kylätontti violetin rajauksen sisällä vuoden 1961 kartalla.

Valvonta

Illon vesihuolto-osuuskunnalla on käynnissä vesihuollon rakentamishanke Sastamalan Karkussa. Toijalan tilan kohdalla vesihuoltolinjan reitillä on *Toijalan* historiallisen ajan kylätontti, joka on suojelustatukseltaan muu kulttuuriperintökohde (1000035500). Kylätontin pohjoispuolelta tunnetaan muinaismuistolaiilla suojeltu kivikautinen asuinpaikka *Myllyvainio* (muinaisjään-
nöstunnus: 912010066). Pirkanmaan maakuntamuseo antoi hankesuunnitelmasta lausunnon

(DIAR: 658/2019), jossa edellytettiin Toijalan kylätontin alueella ja Myllyvainion muinaisjäännösalueen läheisyydessä vesihuoltolinjan kaivutyöt tehtäväksi arkeologin valvonnassa. Illon vesihuolto-osuuskunta tilaisi arkeologisen valvonnan Mikroliitti Oy:ltä. Hannu Poutainen valvoi kaivamista 19.11.2019 valvonnan kannalta hyvissä olosuhteissa.

Esa Mikkola teki alueella tarkkuusinventoinnin vuonna 2015 maakaapelihankkeeseen liittyen. Kylätontin sijaintia arvioitiin tuolloin Maakirjakartan perusteella ja kylän sijainniksi todennäköisenä pidettiin mäkeä joka sijaitsee Päiväniementien 35 – 42 mutkasta lounaaseen olevalla kiinteistöllä 790–439-1-25. Paikalla on nykyisin kesäasuntona oleva asuinrakennus ja muutamia pienehköjä piharakennuksia. Inventoinnissa paikkaa ei tarkastettu, koska alue oli edelleen asuttu ja silloisen tutkimusalueen ulkopuolella. Varhaisimmat kirjalliset tiedot kylästä ovat 1500-luvulta, jolloin Toijalassa oli 2 taloa. Toijalan kylän arvellaan olevan varhaiselta keskiajalta.

Alun perin yksi vesihuoltolinja olisi kulkenut Toijalan kylätontin ja Myllyvainion muinaisjäännösalueen välistä, siinä kohden kylätien kulkua noudatellen. Uudessa suunnitelmassa linjausta muutettiin siten, että se kiertää toista kautta ja sinne ei määrätty arkeologista valvontaa. Vesihuoltolinjaa kaivettiin arkeologin valvonnassa yksi noin 40 m pitkä oja Toijalan historiallisen ajan kylätontin alueelle. Arkeologin valvonnassa ojaa kaivettiin ohuina kerroksina. Kaivettavaa ja kaivettua maata tarkasteltiin kaivun edetessä. Tarvittaessa kaivutyö keskeytettiin tarkempien havaintojen tekemiseksi.

Havainnot

Vesihuoltolinjaa kaivettiin arkeologin valvonnassa kiinteistön 790–439-1-25 alueella Päiväniementien länsireunasta päärakennukselle saakka. Linja ylitti maantien reunassa pihatien jokseenkin itä-länsisuunnassa. Sen jälkeen kaivamista jatkettiin pihatien luoteisreunassa päärakennuksen kaakkoisseinustan tuntumassa olevalle porakaivolle asti. Vesihuoltolinjan topografisesti alimmalla tasolla, so. heti maantien länsipuolella, kaivannon syvyys oli noin 1,8. Mäen laella vastassa oli peruskallio ja siellä maksimisyvyys jäi noin puoleen metriin. Maantien länsipuolelta sen tuntumassa olevan ulkorakennuksen koilliskulmalle saakka oli noin puolen metrin syvyyteen asti sekoittunutta kerrosta. Siinä oli yksi puolilaho pölli ja muutamia tiilenkappaleita sekä kiviä sokin sokin. Kerros liittyy pihatien perustamiseen, luultavasti jyrkähkön rinteeseen loiventamiseen. Sekoittuneen kerroksen alta tuli esiin luontainen savi. Muutoin pihatien pintaosassa oli sen kunnostamiseen liittyviä kerroksia. Niiden alta paljastui luontainen kivinen hiekkamoreeni. Pihakuusen kannon kohdalta samoin kuin sireenipensaan kupeesta tuli esiin humusta. Porakaivon vieressä ja siitä itään oli muutaman metrin matkalla salaojaputkea ja viemäriputket sekä styroksilevyjä ja asennushiekkää. Niiden alta tuli esiin peruskallio.

Tulos

Vesihuoltolinjalta ei tullut esiin mitään arkeologisesti merkittäviä löytöjä, rakenteita tai kerroksia.

11.12.2019

Hannu Poutainen,
Mikroliitti Oy

Lähteet

Alanen, Timo ja Kepsu, Saulo, 1989: Kuninkaan kartasto Suomesta 1776–1805. SKS.

Löftman, Eric 1777. Charta öfver Toijala hemmans samt Nockua Bys fälta ägor belägne i Karku Sockn öfre Satakunda Härad och Björneborgs höfdindedöme. Maanmittauslaitos.

Pitäjänkartta 2121 08 Karkku.v. 1842 Maanmittauslaitos.

Peruskartta 2121 11 Suoniemi v.1961 Maanmittauslaitos.

Mikkola, Esa 2015: Sastamala. Myllyvainoa ja Toijala Tarkkuusinventointi kivikautisen asuinpaikan ja historiallisen ajan kylätontin lähialueella 29.–3.10.2015.

Streng, Jonas 1644. Öffwer Satagundens Häradh Karcko Sochn. Maanmittauslaitos.

Kuvia

Vasen. Vesihuoltolinjan lounaisosaa mäen laella päärakennuksen tuntumassa. Linja päättyi porraskaiteen takana näkyvälle porakaivolle. Luoteeseen. Oikea. Sekoittunutta kerrosta pihatien kohdalla ulkorakennuksen vieressä. Lounaaseen.

Vasen. Kaivannon tasossa luontainen hiekkamoreeni, sen päällä (kuvassa reunoilla) pihatien kunnostamiseen liittyviä kerroksia. Oikealla kaivannon seinämässä humusta kannon kohdalla, muualla luontaista moreenia. Lounaaseen. Oikea. Vesihuoltolinja kaivettiin pääosin pihatien luoteisreunaan. Sireenipuskan vieressä näkyy siihen liittyvää humuskerrosta. Muutoin ylinnä oli pihatien kerroksia ja luontaista moreenia. Lounaaseen.

Vasen. Vesihuoltokaivanto mäen laella piha-alueella. Etualalla porakaivo, sen vieressä salaojaputkia, viemäriputkia, asennushiekkaa ja styroksilevyä. Itäkaakkoon. Oikea. Vesihuoltolinja pihatiellä ja piha-alueella kaivettuna peruskallioon saakka. Tumma kerros oikealla kaivannon seinämässä on humusta, käytännössä puutarhamultaa. Länsilounaaseen.